OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2006 No. 873

Rheoliadau Staffio Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2006

RHAN 2

Darpariaethau sy'n ymwneud ag ysgolion cymunedol, ysgolion gwirfoddol a reolir, ysgolion arbennig cymunedol ac ysgolion meithrin a gynhelir

Dehongli Rhan 2

9. Mae'r Rhan hon yn gymwys i ysgolion cymunedol, ysgolion gwirfoddol a reolir ac ysgolion arbennig cymunedol ac, ar ôl iddynt sefydlu cyrff llywodraethu, i ysgolion meithrin a gynhelir(**1**).

Penodi pennaeth a dirprwy bennaeth

10.—(1) Rhaid i'r corff llywodraethu hysbysu'r awdurdod yn ysgrifenedig am swydd wag i bennaeth neu ddirprwy bennaeth yr ysgol cyn cymryd unrhyw un o'r camau sydd wedi'u crybwyll ym mharagraffau (2) i (19).

(2) Os yw'r swydd wag yn swydd i bennaeth a naill ai bod y swydd heb ei llenwi neu ei bod yn ymddangos i'r corff llywodraethu na chaiff y swydd ei llenwi, drwy benodi yn unol â pharagraffau (8) i (19) cyn y dyddiad y daw'n wag, mae'n rhaid i'r corff llywodraethu naill ai—

(a) argymell person i'w benodi yn bennaeth dros dro, neu

(b) arfer ei bŵer o dan baragraff (6).

(3) Os yw'r swydd wag yn swydd i ddirprwy bennaeth a naill ai bod y swydd heb ei llenwi neu ei bod yn ymddangos i'r corff llywodraethu na chaiff y swydd ei llenwi, drwy benodi yn unol â pharagraffau (8) i (19) cyn y dyddiad y daw'n wag, fe gaiff y corff llywodraethu naill ai—

(a) argymell person i'w benodi yn ddirprwy bennaeth dros dro, neu

(b) arfer ei bŵer o dan baragraff (6).

(4) Os yw'r corff llywodraethu yn argymell person i'w benodi'n bennaeth dros dro neu'n ddirprwy bennaeth dros dro, mae'n rhaid i'r awdurdod addysg lleol benodi'r person sydd wedi'i argymell oni bai nad yw'r person yn bodloni unrhyw ofynion ynglŷn â chymwysterau staff sy'n gymwys mewn perthynas â'i benodi.

(5) Os yw'r awdurdod yn gwrthod penodi person sydd wedi'i argymell gan y corff llywodraethu i'w benodi'n bennaeth dros dro oherwydd nad yw'n bodloni gofynion cymwysterau staff sy'n berthnasol i'w benodiad, mae'n rhaid i'r corff llywodraethu argymell person arall i'w benodi.

(6) Yn lle gwneud argymhelliad o dan baragraff (2)(a) neu (3)(a), er mwyn llenwi'r swydd wag fe gaiff y corff llywodraethu—

(a) cymryd person ymlaen, neu

(b) trefnu cymryd person ymlaen,

(**1**) Ond dim ond i ysgolion o'r fath sydd â chyllidebau dirprwyedig yn unol â'r diffiniad yn adran 39(2) o Ddeddf 2002, yn unol ag adran 35(7) o Ddeddf 2002.

i roi ei wasanaethau fel pennaeth dros dro, neu (yn ôl fel y digwydd) dirprwy bennaeth dros dro, heblaw o dan gontract cyflogaeth gyda'r awdurdod addysg lleol.

(7) Rhaid peidio â chymryd neb ymlaen o dan baragraff (6) oni bai ei fod yn bodloni'r holl ofynion ynglŷn â chymwysterau staff sy'n gymwys mewn perthynas â'r pennaeth neu (yn ôl fel y digwydd) y dirprwy bennaeth yn yr ysgol.

(8) Rhaid i'r corff llywodraethu hysbysebu unrhyw swydd wag o'r fath mewn unrhyw gyhoeddiadau sy'n cylchredeg ledled Cymru a Lloegr y mae'n credu eu bod yn briodol.

(9) Yn ddarostyngedig i baragraff (13) rhaid i'r corff llywodraethu benodi panel dewis sy'n cynnwys o leiaf dri ond heb fod yn fwy na saith o aelodau, er mwyn—

(a) dewis ar gyfer cyfweliad yr ymgeiswyr hynny am y swydd sy'n addas ym marn y panel ac, os yw'r swydd yn swydd i bennaeth, hysbysu'r awdurdod yn ysgrifenedig am enwau'r ymgeiswyr sydd wedi'u dewis fel hyn,

(b) rhoi cyfweliad i unrhyw rai o'r ymgeiswyr hynny a fydd yn bresennol at y diben hwnnw,

(c) os yw'r panel yn credu ei bod yn briodol gwneud hynny, argymell un o'r ymgeiswyr y cyfwelwyd â hwy gan y panel i'r corff llywodraethu i gael ei benodi, ac

(ch) os caiff argymhelliad y panel ei gymeradwyo gan y corff llywodraethu, argymell yr ymgeisydd o dan sylw i'r awdurdod addysg lleol i gael ei benodi.

(10) Rhaid i'r panel dewis ethol cadeirydd o blith aelodau'r panel.

(11) Nid yw llywodraethwr a gaiff ei dalu i weithio yn yr ysgol neu sy'n ddisgybl yn yr ysgol yn gymwys i fod yn gadeirydd y panel dewis.

(12) Caiff y corff llywodraethu symud cadeirydd unrhyw banel dewis o'r swydd ar unrhyw adeg.

(13) Caiff aelodau panel dewis gynnwys personau nad ydynt yn llywodraethwyr ac mae i ba raddau y mae gan bersonau o'r fath yr hawl i bleidleisio i'w benderfynu gan y corff llywodraethu.

(14) Rhaid i fwyafrif aelodau unrhyw banel dewis fod yn llywodraethwyr.

(15) Pan fo'r pleidleisiau'n gyfartal, mae gan y cadeirydd neu, yn ôl y digwydd, y person sy'n gweithredu fel cadeirydd at ddibenion y cyfarfod (ar yr amod bod y cyfryw berson yn llywodraethwr), ail bleidlais neu bleidlais fwrw.

(16) Rhaid i unrhyw benderfyniad gan y panel dewis gael ei gymryd drwy gyfrwng pleidlais sy'n fwyafrif absoliwt o holl aelodau'r panel (p'un a fyddant yn cymryd rhan yn bleidlais neu beidio).

(17) Os yw'r awdurdod, o fewn cyfnod o bedwar diwrnod ar ddeg sy'n dechrau ar y dyddiad y caiff ei hysbysu o dan baragraff (9)(a), yn cyflwyno sylwadau ysgrifenedig i'r panel dewis nad yw unrhyw ymgeisydd sydd wedi'i ddewis gan y panel yn berson addas ar gyfer y penodiad, rhaid i'r panel beidio ag argymell y person hwnnw i'r corff llywodraethu i gael ei benodi oni bai bod y panel—

(a) wedi ystyried y sylwadau hynny, a

(b) wedi hysbysu'r awdurdod yn ysgrifenedig am ei ymateb i'r sylwadau;

ac wrth wneud argymhelliad o'r fath mae'n rhaid i'r panel roi i'r corff llywodraethu gopi o'r sylwadau hynny a chopi o ymateb y panel iddynt.

(18) Os yw'r person sydd wedi'i argymell gan y panel dewis yn cael ei gymeradwyo gan y corff llywodraethu i gael ei benodi a bod y person yn bodloni'r holl ofynion perthnasol ynglŷn â chymwysterau staff, mae'n rhaid i'r awdurdod benodi'r person.

(19) Os—

(a) na fydd y panel dewis yn argymell person i'r corff llywodraethu, neu

(b) bod y corff llywodraethu'n gwrthod cymeradwyo'r person sydd wedi'i argymell gan y panel dewis, neu

(c) bod yr awdurdod yn gwrthod penodi'r person y mae'r corff llywodraethu'n ei gymeradwyo,

caiff y panel dewis ddewis person arall yn unol â'r rheoliad hwn (ond nid yw hyn yn atal ymgeisydd sydd eisoes yn bodoli rhag cael ei ddewis).

(20) Wrth benderfynu a yw person yn addas i'w benodi'n bennaeth mae'n rhaid i'r awdurdod roi sylw i unrhyw ganllawiau sy'n cael eu rhoi o dro i dro gan y Cynulliad Cenedlaethol.

11.—(1) Fe gaiff y corff llywodraethu, mewn cysylltiad ag unrhyw absenoldeb ar ran y person sydd am y tro yn dal swydd pennaeth neu ddirprwy bennaeth yr ysgol, gymryd y naill neu'r llall o'r camau sydd wedi'u crybwyll yn is-baragraffau (a) a (b) o baragraff (2) neu (yn ôl fel y digwydd) (3) o reoliad 10.

(2) At ddibenion y rheoliad hwn—

(a) mae rheoliad 10(4) yn gymwys mewn perthynas ag unrhyw argymhelliad sydd wedi'i wneud yn rhinwedd paragraff (1) fel y mae'n gymwys mewn perthynas ag unrhyw argymhelliad sydd wedi'i wneud yn rhinwedd rheoliad 10(2) neu (3); a

(b) mae rheoliad 10(6) a (7) yn gymwys mewn cysylltiad ag unrhyw absenoldeb o'r math sydd wedi'i grybwyll ym mharagraff (1) fel y maent yn gymwys er mwyn llenwi unrhyw swydd wag o'r math sydd wedi'i grybwyll yn rheoliad 10(2) neu (3).

Penodi athrawon eraill

12.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), mae paragraffau (3) i (7) yn gymwys mewn perthynas â llenwi unrhyw swydd wag i athro neu athrawes (boed yn swydd amser llawn ynteu rhan-amser) yn yr ysgol, heblaw swydd pennaeth neu ddirprwy bennaeth.

(2) Nid yw paragraffau (3) i (7) yn gymwys mewn perthynas ag unrhyw benodiad dros dro neu unrhyw gymryd ymlaen dros dro i lenwi unrhyw swydd wag o'r math sydd wedi'i grybwyll ym mharagraff (1)—

(a) am gyfnod nad yw'n fwy na phedwar mis, neu

(b) os yw'n ymddangos i'r corff llywodraethu na fydd y cyfnod y bydd y person sydd wedi'i benodi neu wedi'i gymryd ymlaen yn gweithredu yn y swydd o dan sylw yn fwy na phedwar mis.

(3) Os yw'n ymddangos i'r corff llywodraethu yn achos unrhyw swydd y byddai'n briodol i benodiad o'r math sydd wedi'i grybwyll ym mharagraff (2) gael ei wneud—

(a) caiff y corff llywodraethu argymell person i'w benodi i'r swydd ar unrhyw delerau o ran cyfnod y penodiad ag y bydd yn eu pennu, a

(b) mae'n rhaid i'r awdurdod addysg lleol benodi'r person sydd wedi'i argymell ar y telerau sydd wedi'u pennu oni bai nad yw'r person yn bodloni unrhyw ofynion ynglŷn â chymwysterau staff sy'n gymwys mewn perthynas â'i benodi.

(4) Os yw'n ymddangos i'r corff llywodraethu yn achos unrhyw swydd y byddai'n briodol cymryd person ymlaen yn y modd sydd wedi'i grybwyll ym mharagraff (2), fe gaiff y corff llywodraethu—

(a) cymryd person ymlaen, neu

(b) trefnu cymryd person ymlaen

i roi ei wasanaethau fel athro neu athrawes yn yr ysgol heblaw o dan gontract cyflogaeth gyda'r awdurdod addysg lleol.

(5) Rhaid i unrhyw gymryd ymlaen o dan baragraff (4) fod ar unrhyw delerau o ran cyfnod y cymryd ymlaen a bennir gan y corff llywodraethu; ond rhaid peidio â chymryd neb ymlaen o dan y paragraff hwnnw oni bai ei fod yn bodloni'r holl ofynion ynglŷn â chymwysterau staff sy'n gymwys mewn perthynas ag athro neu athrawes yn y swydd y byddai'n gweithredu fel athro neu athrawes dros dro ynddi.

(6) Cyn cymryd unrhyw un o'r camau sydd wedi'u crybwyll ym mharagraffau (7) i (16), mae'n rhaid i'r corff llywodraethu—

(a) penderfynu ar fanyleb i'r swydd drwy ymgynghori â'r pennaeth, a

(b) anfon copi o'r fanyleb at yr awdurdod addysg lleol.

(7) Caiff yr awdurdod addysg lleol enwebu unrhyw berson i'w ystyried i'w benodi i'r swydd y mae'n ymddangos i'r awdurdod ei fod yn gymwys i'w llenwi ac sydd adeg ei enwebu naill ai—

(a) yn gyflogai i'r awdurdod neu wedi'i benodi i ymgymryd â chyflogaeth gyda'r awdurdod yn y dyfodol, neu

(b) wedi'i gyflogi gan gorff llywodraethu ysgol sefydledig, ysgol wirfoddol a gynorthwyir neu ysgol arbennig sefydledig a gynhelir gan yr awdurdod.

(8) Rhaid i'r awdurdod beidio ag enwebu neb sy'n cael ei gyflogi mewn unrhyw ysgol a gynhelir gan yr awdurdod o dan baragraff (7) heb gydsyniad corff llywodraethu'r ysgol honno.

(9) Caiff y corff llywodraethu hysbysebu'r swydd wag ar unrhyw adeg ar ôl iddo anfon copi o fanyleb y swydd at yr awdurdod addysg lleol yn unol â pharagraff (6), ac mae'n rhaid iddo wneud hynny oni bai ei fod naill ai—

(a) yn derbyn i'w benodi i'r swydd berson sydd wedi'i enwebu gan yr awdurdod addysg lleol o dan baragraffau (7) ac (8), neu

(b) yn penderfynu argymell i'r awdurdod i'w benodi i'r swydd berson sydd eisoes wedi'i gyflogi i weithio yn yr ysgol.

(10) Os yw'r corff llywodraethu'n hysbysebu'r swydd wag, mae'n rhaid iddo wneud hynny mewn modd sydd ym marn y corff llywodraethu yn debyg o'i dwyn i sylw personau (gan gynnwys cyflogeion yr awdurdod) sy'n gymwys i'w llenwi.

(11) Os yw'r corff llywodraethu'n hysbysebu'r swydd wag, mae'n rhaid iddo—

(a) rhoi cyfweliad i unrhyw ymgeiswyr am y swydd ac unrhyw rai o'r personau (os oes rhai) sydd wedi'u henwebu gan yr awdurdod addysg lleol o dan baragraffau (7) ac (8) ag y mae'n gweld yn dda, a

(b) os yw'n credu ei bod yn briodol gwneud hynny, naill ai argymell i'r awdurdod i'w benodi un o'r ymgeiswyr y cyfwelwyd â hwy gan y corff llywodraethu neu hysbysu'r awdurdod ei fod yn derbyn i'w benodi unrhyw berson sydd wedi'i enwebu gan yr awdurdod o dan baragraffau (7) ac (8).

(12) Os nad yw'r corff llywodraethu'n gallu cytuno ar berson i'w argymell neu i'w dderbyn i'w benodi, mae'n rhaid iddo ailadrodd y camau sydd wedi'u crybwyll ym mharagraff (11), ond caiff wneud hynny heb ailhysbysebu'r swydd wag yn unol â pharagraff (10) yn gyntaf.

(13) Os caiff person ei argymell neu ei dderbyn i'w benodi gan y corff llywodraethu a bod y person yn bodloni'r holl ofynion perthnasol ynglŷn â chymwysterau staff, mae'n rhaid i'r awdurdod addysg lleol benodi'r person.

(14) Os yw'r awdurdod yn gwrthod penodi person sydd wedi'i argymell gan y corff llywodraethu oherwydd nad yw'n bodloni'r gofynion cymwysterau staff sy'n berthnasol i'w benodiad, mae'n rhaid i'r corff llywodraethu ailadrodd unrhyw un o'r camau sydd wedi'u crybwyll ym mharagraff (11) y mae'n gweld yn dda, ond caiff wneud hynny heb ailhysbysebu'r swydd wag yn unol â pharagraff (10) yn gyntaf.

(15) Mewn cysylltiad ag unrhyw absenoldeb ar ran y person sydd am y tro yn dal unrhyw swydd o'r math sydd wedi'i grybwyll ym mharagraff (1), caiff y corff llywodraethu—

(a) cymryd person ymlaen, neu

(b) trefnu cymryd person ymlaen

i roi ei wasanaethau fel athro neu athrawes yn yr ysgol heblaw o dan gontract cyflogaeth gyda'r awdurdod addysg lleol.

(16) Rhaid peidio â chymryd neb ymlaen o dan baragraff (15) oni bai ei fod yn bodloni'r holl ofynion ynglŷn â chymwysterau staff sy'n gymwys mewn perthynas ag athro neu athrawes yn y swydd y byddai'n gweithredu fel athro neu athrawes dos dro ynddi.

Cyngor y prif swyddog addysg ar benodi athrawon

13.—(1) Er mwyn rhoi cyngor, mae gan brif swyddog addysg yr awdurdod addysg lleol, neu ei gynrychiolydd, hawl i fod yn bresennol yn y canlynol—

(a) holl drafodion y corff llywodraethu (gan gynnwys cyfweliadau), a holl drafodion unrhyw banel dewis a benodir o dan reoliad 10(9), sy'n ymwneud â phenodi neu gymryd ymlaen y mae unrhyw un o ddarpariaethau rheoliadau 10 ac 11 yn gymwys iddynt, a

(b) holl drafodion y corff llywodraethu (gan gynnwys cyfweliadau), a holl drafodion unrhyw bersonau y dirprwyir unrhyw rai o swyddogaethau'r corff llywodraethu o dan reoliad 12 iddynt, sy'n ymwneud â phenodi neu gymryd ymlaen y mae unrhyw un o ddarpariaethau rheoliad 12 yn gymwys iddynt.

(2) Mae gan y prif swyddog addysg, neu ei gynrychiolydd, hawl i gynnig unrhyw gyngor sy'n briodol yn ei farn ef mewn perthynas â'r canlynol—

(a) penodi pennaeth neu ddirprwy bennaeth neu benodi neu gymryd ymlaen bennaeth neu ddirprwy bennaeth dros dro, neu

(b) unrhyw fater sy'n codi mewn cysylltiad ag unrhyw benodi neu gymryd ymlaen o'r fath.

(3) Os bydd y corff llywodraethu'n gofyn iddo wneud hynny, mae gan y prif swyddog addysg, neu ei gynrychiolydd, hawl i roi unrhyw gyngor sy'n briodol yn ei farn ef mewn perthynas ag unrhyw benodi neu gymryd ymlaen y mae unrhyw un o ddarpariaethau rheoliad 12 yn gymwys iddynt.

(4) Rhaid i unrhyw gyngor sy'n cael ei roi gan y prif swyddog addysg, neu ei gynrychiolydd—

(a) i'r corff llywodraethu,

(b) i unrhyw banel dewis a benodir o dan reoliad 10(9), neu

(c) i unrhyw bersonau y dirprwyir unrhyw rai o swyddogaethau'r corff llywodraethu o dan reoliad 12 iddynt,

mewn perthynas ag unrhyw fater sy'n ymwneud â phenodi neu gymryd ymlaen ac sydd i'w benderfynu ganddynt gael ei ystyried ganddynt cyn iddynt benderfynu ar y mater hwnnw, p'un a gafodd y cyngor ei roi ar eu cais neu beidio.

Cyngor y pennaeth ar benodi athrawon

14. Ac eithrio mewn perthynas â phenodi pennaeth—

(a) mae rheoliad 13(1) yn gymwys mewn perthynas â'r pennaeth (os nad oes gan y pennaeth hawl fel arall i fod yn bresennol yn y trafodion sydd wedi'u crybwyll yno) fel y mae'n gymwys mewn perthynas â'r prif swyddog addysg, a

(b) mae rheoliad 13(4) yn gymwys mewn perthynas â chyngor sy'n cael ei roi gan y pennaeth fel y mae'n gymwys mewn perthynas â chyngor sy'n cael ei roi gan y prif swyddog addysg.

Penodi staff cymorth

15.—(1) Yn ddarostyngedig i reoliad 18, os yw'r corff llywodraethu'n nodi swydd staff cymorth sydd i'w llenwi, caiff argymell person i'r awdurdod i'w benodi.

(2) Rhaid i unrhyw argymhelliad o'r fath gael ei anfon at yr awdurdod gyda manyleb swydd ar gyfer y swydd a rhaid i'r fanyleb swydd gynnwys argymhellion y corff llywodraethu o ran y canlynol—

(a) y dyletswyddau sydd i'w cyflawni,

(b) yr oriau gwaith (os yw'r swydd yn un ran-amser),

(c) cyfnod y penodiad,

(ch) y radd, a

(d) y tâl.

(3) Rhaid i'r radd fod ar y raddfa graddau sy'n gymwys mewn perthynas â chyflogaeth gyda'r awdurdod, ac yn gyfryw ag y cred y corff llywodraethu ei bod yn briodol.

(4) Cyn dewis person i'w argymell o dan y rheoliad hwn a phenderfynu mewn perthynas â'r argymhelliad hwnnw ar unrhyw faterion sydd wedi'u crybwyll ym mharagraff (2), mae'n rhaid i'r corff llywodraethu ymgynghori â'r canlynol—

(a) y pennaeth (pe na bai'n cael ei gynnwys yn y penderfyniad fel arall), a

(b) prif swyddog addysg yr awdurdod, neu ei gynrychiolydd.

(5) Os oes gan yr awdurdod ddisgresiwn mewn perthynas â thâl, mae'n rhaid iddo arfer y disgresiwn hwnnw yn unol ag argymhelliad y corff llywodraethu.

(6) Bernir bod gan yr awdurdod ddisgresiwn os yw unrhyw ddarpariaethau sy'n rheoleiddio'r cyfraddau tâl neu'r lwfansau sy'n daladwy i bersonau yng nghyflogaeth yr awdurdod naill ai—

(a) yn anghymwys mewn perthynas â'r penodiad hwnnw, neu

(b) yn caniatáu unrhyw fesur o ddisgresiwn i'r awdurdod o ran y gyfradd tâl.

(7) Os yw'r awdurdod, o fewn cyfnod o saith diwrnod ar ôl cael y fanyleb swydd ysgrifenedig, yn cyflwyno sylwadau ysgrifenedig i'r corff llywodraethu sy'n ymwneud â'r radd neu â'r tâl sydd i'w dalu, mae'n rhaid i'r corff llywodraethu—

(a) ystyried y sylwadau hynny, a

(b) os yw'n penderfynu peidio â newid y radd neu'r tâl sydd i'w dalu, hysbysu'r awdurdod yn ysgrifenedig am ei resymau.

(8) Rhaid i'r awdurdod benodi person sydd wedi'i argymell i'r swydd gan y corff llywodraethu, cyhyd ag y bydd y person yn bodloni'r holl ofynion perthnasol ynglŷn â chymwysterau staff.

Atal staff

16.—(1) Yn ddarostyngedig i reoliad 18, mae gan y corff llywodraethu a'r pennaeth ill dau bŵer i atal unrhyw berson sydd wedi'i gyflogi neu wedi'i gymryd ymlaen heblaw o dan gontract cyflogaeth i weithio yn yr ysgol os oes angen ei atal, ym marn y corff llywodraethu neu (yn ôl fel y digwydd) y pennaeth.

(2) Wrth arfer y pŵer hwnnw, mae'n rhaid i'r corff llywodraethu neu'r pennaeth hysbysu'r awdurdod a'r pennaeth neu (yn ôl fel y digwydd) y corff llywodraethu ar unwaith.

(3) Dim ond y corff llywodraethu a gaiff ddod ag ataliad o dan y rheoliad hwn i ben.

(4) Wrth ddod ag ataliad o'r fath i ben, rhaid i'r corff llywodraethu hysbysu'r awdurdod a'r pennaeth ar unwaith.

(5) Yn y rheoliad hwn, ystyr "atal" ("*suspend*") yw atal heb golli enillion.

Diswyddo staff

17.—(1) Yn ddarostyngedig i reoliad 18, os yw'r corff llywodraethu'n penderfynu y dylai unrhyw berson sydd wedi'i gyflogi neu wedi'i gymryd ymlaen gan yr awdurdod i weithio yn yr ysgol beidio â gweithio yno, mae'n rhaid iddo hysbysu'r awdurdod yn ysgrifenedig am ei benderfyniad a'r rhesymau drosto.

(2) Os yw'r person o dan sylw wedi'i gyflogi neu wedi'i gymryd ymlaen i weithio dim ond yn yr ysgol (ac nad yw'n ymddiswyddo), cyn diwedd y cyfnod o bedwar diwrnod ar ddeg sy'n dechrau ar y dyddiad y mae'r hysbysiad o dan baragraff (1) yn cael ei roi, mae'n rhaid i'r awdurdod naill ai—

(a) rhoi iddo unrhyw rybudd i derfynu ei gontract gyda'r awdurdod sy'n ofynnol o dan y contract hwnnw, neu

(b) terfynu'r contract hwnnw heb roi rhybudd os yw'r amgylchiadau'n golygu bod gan yr awdurdod hawl i wneud hynny oherwydd ymddygiad y person.

(3) Os nad yw'r person o dan sylw wedi'i gyflogi neu wedi'i gymryd ymlaen gan yr awdurdod i weithio dim ond yn yr ysgol, mae'n rhaid i'r awdurdod ei gwneud yn ofynnol iddo beidio â gweithio yn yr ysgol ar unwaith.

(4) Os yw paragraff (3) yn gymwys, rhaid peidio â thalu'r un rhan o'r costau a dynnir gan yr awdurdod addysg lleol mewn perthynas ag enillion y person o dan sylw o gyfran yr ysgol o'r gyllideb, i'r graddau y maent yn ymwneud ag unrhyw gyfnod sy'n syrthio ar ôl i'w gyfnod hysbysu contractiol ddod i ben.

(5) Mae'r cyfeiriad ym mharagraff (4) at gyfnod rhybuddio contractiol y person yn gyfeiriad at y cyfnod rhybuddio y byddai ei angen o dan ei gontract cyflogaeth gyda'r awdurdod er mwyn terfynu'r contract hwnnw pe bai rhybudd o'r fath wedi'i roi ar y dyddiad y cafodd yr hysbysiad o dan baragraff (1) ei roi.

(6) Mae'n rhaid i'r corff llywodraethu—

(a) gwneud trefniadau i roi cyfle i unrhyw berson y mae'n bwriadu gwneud penderfyniad mewn perthynas ag ef o dan baragraff (1) gyflwyno sylwadau am y camau y mae'r corff llywodraethu'n bwriadu eu cymryd (gan gynnwys, os yw'r person yn dymuno, sylwadau ar lafar i unrhyw berson neu bersonau a benodir at y diben gan y corff llywodraethu), a

(b) rhoi sylw i unrhyw sylwadau sy'n cael eu cyflwyno gan y person.

(7) Rhaid hefyd i'r corff llywodraethu wneud trefniadau i roi cyfle i unrhyw berson y mae wedi gwneud penderfyniad mewn perthynas ag ef o dan baragraff (1) apelio yn erbyn y penderfyniad cyn i'r corff llywodraethu hysbysu'r awdurdod addysg lleol amdano.

(8) Nid oes dim ym mharagraffau (6) a (7) i fod yn gymwys i berson—

(a) sydd i fod i beidio â gweithio yn yr ysgol am y rheswm bod ei gontract cyflogaeth wedi dod i ben am fod amser wedi mynd heibio; a

(b) sydd heb gael ei gyflogi'n ddi-dor yn yr ysgol, o fewn ystyr Deddf Hawliau Cyflogaeth 1996, am gyfnod yr un mor hir o leiaf â'r cyfnod sydd am y tro wedi'i bennu yn adran 108(1) o'r Ddeddf honno(**2**).

(9) Mae gan brif swyddog addysg yr awdurdod addysg lleol, neu ei gynrychiolydd, a'r pennaeth (ac eithrio os y pennaeth yw'r person o dan sylw) hawl i fod yn bresennol yn holl wrandawiadau'r pwyllgor disgyblu staff a'r pwyllgor apelau disgyblu, er mwyn rhoi cyngor(**3**).

(**2**) Fel y'i diwygiwyd gan erthygl 3 o Orchymyn Diswyddo Annheg a Datganiad o'r Rhesymau dros Ddiswyddo (Amrywio'r Cyfnod Cymhwyso) 1991 (O.S. 1999/1436).

(**3**) Mae'r gofynion i sefydlu pwyllgor disgyblu staff a phwyllgor apeliadau disgyblu i'w rheoliad 55 o Reoliadau Llywodraeth Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2005.

(10) Rhaid i'r pwyllgor disgyblu staff a'r pwyllgor apelau disgyblu ystyried unrhyw gyngor sy'n cael ei roi gan berson sydd â hawl i fod yn bresennol mewn gwrandawiadau o'r fath o dan baragraff (9) cyn gwneud penderfyniad o dan baragraff (1).

(11) Rhaid i'r awdurdod addysg lleol beidio â diswyddo person sydd wedi'i gyflogi ganddo i weithio dim ond yn yr ysgol ac eithrio yn unol â'r darpariaethau ym mharagraffau (1) a (2).

(12) Nid yw paragraff (11) yn gymwys mewn achos—

(a) lle mae'n ofynnol diswyddo'r person o dan sylw yn rhinwedd cyfarwyddyd sydd wedi'i roi o dan adran 142 o Ddeddf 2002 neu reoliadau sydd wedi'u gwneud o dan adran 19 o Ddeddf Addysgu ac Addysg Uwch 1998(**4**), neu

(b) lle mae'r person o dan sylw yn athro neu athrawes sy'n destun gorchymyn cofrestru amodol, gorchymyn atal neu orchymyn gwahardd sydd wedi'i wneud o dan Atodlen 2 i Ddeddf Addysgu ac Addysg Uwch 1998(**5**).

Staff prydau ysgol

18.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraffau (2) i (4), mae'r awdurdod yn gyfrifol am benodi, disgyblu, atal a diswyddo staff prydau ysgol sy'n gweithio neu sydd i weithio mewn ysgol a chyn arfer unrhyw swyddogaeth o'r fath mae'n rhaid i'r awdurdod ymgynghori â chorff llywodraethu'r ysgol i unrhyw raddau a wêl yr awdurdod yn dda.

(2) Os oes gorchymyn mewn grym o dan adran 512A(1) o Ddeddf Addysg 1996(**6**) sy'n gosod dyletswydd ar gorff llywodraethu ysgol i ddarparu cinio ysgol sy'n cyfateb i ddyletswydd yr awdurdod sydd wedi'i chrybwyll yn adran 512(3) a (4) o'r Ddeddf honno(**7**) neu adran 512ZB(1) o'r Ddeddf honno, mae paragraff (3) neu (4) yn gymwys fel y bo'n briodol.

(3) Os yw'r corff llywodraethu wedi gwneud cytundeb gyda'r awdurdod y dylai'r awdurdod ddarparu cinio yn yr ysgol a bod y corff llywodraethu'n penderfynu y dylai unrhyw aelod o staff prydau'r ysgol beidio â gweithio yn yr ysgol mae'n rhaid iddo hysbysu'r awdurdod yn ysgrifenedig am ei benderfyniad a'r rheswm drosto, ac mae'n rhaid wedyn i'r awdurdod ei gwneud yn ofynnol i'r person beidio â gweithio yn yr ysgol.

(4) Os nad oes cytundeb o'r fath wedi'i wneud, mae rheoliadau 7 a 15 i 17 yn gymwys i aelodau staff o'r fath.

Hawliau cynghori i awdurdodau esgobaethol priodol

19.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys i ysgol wirfoddol a gynorthwyir sy'n un o ysgolion yr Eglwys yng Nghymru, Eglwys Loegr neu'r Eglwys Gatholig Rufeinig.

(2) Caiff y corff llywodraethu gytuno â'r awdurdod esgobaethol priodol i roi'r un hawliau cynghori i'r swyddog esgobaethol priodol—

(a) mewn perthynas â'r holl athrawon yn yr ysgol, neu

(b) mewn perthynas ag unrhyw ddisgrifiad penodol o athrawon o'r fath,

o ran eu penodi, eu cymryd ymlaen neu eu diswyddo ag sy'n arferadwy gan y prif swyddog addysg yn unol â rheoliadau 13 a 17(9) a (10).

(3) Rhaid i gytundeb y corff llywodraethu at ddibenion paragraff (2) gael ei roi yn ysgrifenedig a dim ond drwy hysbysiad yn ysgrifenedig i'r awdurdod esgobaethol priodol y gall gael ei dynnu'n ôl.

(**4**) 1998 p.30. Rheoliadau Addysg (Trefniadau Ymsefydlu Athrawon Ysgol) (Cymru) 2003, O.S. 2003/543 (Cy.77) fel y'u diwygiwyd gan O.S. 2004/872 (Cy.87).
(**5**) Fel y'i diwygiwyd gan adran 148 o Ddeddf 2002, a pharagraffau 1 a 12 o Ran 1 o Atodlen 12 iddi.
(**6**) 1996 p.56; cafodd adran 512A ei mewnosod gan adran 116 o Ddeddf 1998.
(**7**) Cafodd adran 512, ynghyd ag adrannau 512ZA a 512ZB, ei rhoi yn lle adran 512 fel y'i deddfwyd yn wreiddiol, gan adran 201(1) o Ddeddf 2002.

(4) Yn rheoliadau 13 a 17(9) a (10), fel y maent yn gymwys i ysgol wirfoddol a gynorthwyir o fewn ystyr paragraff (1), mae cyfeiriadau at y prif swyddog addysg gan hynny yn cynnwys y swyddog esgobaethol priodol, i'r graddau sy'n angenrheidiol i roi eu heffaith i unrhyw hawliau cynghori sy'n arferadwy gan y swyddog esgobaethol priodol o dan y rheoliad hwn.

(5) Yn y rheoliad hwn ystyr "y swyddog esgobaethol priodol" ("*the appropriate diocesan officer*") yw unrhyw berson a enwebir gan yr awdurdod esgobaethol priodol.